

Komunismus a nacismus / Nacismus a komunismus

Mezi komunismem a nacismem je propastný rozdíl, i když se sobě navzájem v mnoha vnějších rysech podobají. Už leninismus, ale zejména stalinismus byl těžkou deprivací socialismu, a některé základní chyby nacházíme už ve filosofii i politice Marxově, ale to vše navazovalo na revoluční tradice, které měly a mají dobře evropské zdroje a kořeny. I když s komunismem a také se socialismem jemu blízkým a jím ovlivněným nesouhlasíme, i když jej dokonce principiálně zavrhuje, jsme schopni mu rozumět a chápat jej v dlouhodobém dějinném kontextu, v němž se cítíme být zakotveni také my sami. Jsme dokonce s to mu porozumět jako určité deformaci některých významných motivů křesťanských a dokonce starožidovských. Řada vážných myslitelů neváhala charakterizovat komunismus jako křesťanskou herezi; sám mám za to, že to má něco do sebe, už proto, že jakýsi rys pomatení až hereze měl dokonce už onen komunismus starokřesťanský. S heretiky je zajisté nemožno uzavírat kompromisy, a to ani pouze pragmatické a dočasné, ale zejména nikoli kompromisy ideové a principiální, ale přece jenom lze heretikům rozumět, lze chápat jejich důvody, a to navzdory tomu, že je nesdílíme a sdílet nemůžeme. S nacismem se to má naprosto jinak. Nacismus představuje návrat k pohanství, je to neopaganismus se vší tou hrůzností, která k němu kdysi patřila. Nacismus nenavazuje na žádné revoluční tradice, ale je vysloveně protirevoluční, kontrarevoluční, protože hlásá návrat někam do temnot minulosti, k barbarským mýtům a nelidským, protilidským, ba přímo zběsilým prostředkům. Rádl to kdysi formuloval následovně (KR 9, leden 1936, s. 112): „Nemůžeme se s hitlerovskými lidmi domluvit jako lidé, jako synové evropské civilizace a jako vyznavači evangelia.“

(Písek, 071106-3.)